

פורום המרצות והמרצים למשפטים למען הדמוקרטיה

עמדת פורום המרצות והמרצים למשפטים למען הדמוקרטיה בנוגע לקידום הצעת החוק בעניין שינוי הרכב הוועדה למינוי שופטים

לאור הדיווחים על כוונת השר לזום הצבעה בכנסת להשלמת החקיקה להשתלטות הממשלה והקואליציה על הוועדה לבחירת שופטים – על דרך של קבלת תיקון לחוק יסוד: השפיטה – פורום המרצות והמרצים למשפטים למען הדמוקרטיה מבהיר שהכנסת אינה מוסמכת לחוקק את השינוי המוצע.

סמכותה של הכנסת לתקן חוקי-יסוד מוגבלת מכוח שני עקרונות:

ראשית, הכנסת אינה מוסמכת לקבוע הסדר שסותר את הזהות החוקתית של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית. הענקת הכוח לממשלה ולקואליציה להחליט לבדן על בחירת השופטים, כפי שפועל שר המשפטים לקדם, סותרת עקרונות יסוד של הדמוקרטיה בדבר עצמאות הרשות השופטת והפרדת הרשויות. בפסיקת בג"ץ כבר נאמר, כי "שינויים מסוימים בדרך מינוי שופטים (למשל, מתן שליטה מוחלטת לממשלה על מנגנון המינוי) נוגדים את עקרון העצמאות השיפוטית, ולפיכך עומדים בסתירה חזיתית לאופייה הדמוקרטי של המדינה". לפיכך, כיוון שהתיקון המוצע סותר את זהותה הדמוקרטית של המדינה, אם יחוקק – דינו יהיה בטלות.

שנית, שינוי יסודי ב"כללי המשחק", גם אם היה כזה שאינו פוגע אנושות בעקרונות היסוד של המדינה, ראוי להיעשות רק בהסכמה רחבה, שכוללת סיעות אופוזיציה. כמו כן, ובכל מקרה, יש לקבוע שמועד תחילתו של שינוי כאמור יהיה רק בכנסת הבאה. עמידה בתנאים אלה היא חשובה כדי להסיר את החשש לשימוש לרעה בסמכות הכנסת. כנגד זאת, הניסיון לקבוע כעת הרכב חדש לוועדה לבחירת שופטים כיוון שההרכב הנוכחי, שנקבע זה מכבר כדון, אינו נוח לשר המשפטים, שקול לשינוי כללי המשחק תוך כדי המשחק" ומהווה **דוגמא מובהקת לשימוש לרעה בסמכות הכנסת**. הכנסת, ודאי כאשר היא מכוננת חוקי יסוד, אינה מגרש המשחקים של השר לזון ושל הקואליציה, והניסיון לשנות לאלתר את הרכב הוועדה שקול לניסיון לקבוע, למשל, כי לא נדרש מכרז למשרה מסוימת לאחר שהליכי המכרז כבר החלו, נקבעה ועדת המכרזים וידועה רשימת המציעים. משום כך, **אפילו תתקן ההצעה וייקבע בה הסדר קיצוני פחות מזה שעל הפרק כעת, אל לה, לכנסת, לקבלה בקלות הקואליציה בלבד ובכל מקרה, קבלתה בתחולה מיידיית תעורר קשיים משפטיים רציניים ביותר**.

לכן, כידוע היטב לשר לזון, אם יתקבל התיקון הפסול, יש יסוד מוצק להעריך כי מהלך הדברים יהיה זה: מיד לאחר השלמת החקיקה, בג"ץ צפוי למנוע את כניסת התיקון לתוקף באמצעות הוצאת צו ביניים; ולאחר דיון בעתירות בעניין, סביר לצפות כי בג"ץ יכריז על בטלות התיקון, ולכל הפחות כי יקבע שהתיקון יחול רק אחרי הבחירות הבאות. על רקע זה, אם הכנסת תחוקק את התיקון הנדון, הדבר יעיד שפניהם של השר לזון ושל חבריו בקואליציה להסלמה נוספת של המשבר בין הממשלה לבין מערכת המשפט.

קידום הצעת החוק הנדונה, תוך התעלמות מפסיקת בג"ץ, לצד ההסתה הקשה של שר המשפטים נגד בג"ץ, פוגעים קשות בשלטון החוק ומסכנים באופן מוחשי את עצם קיומה של מדינת ישראל כמדינה דמוקרטית. לאור הסכנה שבקידום החקיקה להשתלטות הממשלה על הוועדה לבחירת שופטים – על כל מי שקיומה של ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית יקר לו/ה לפעול כעת בכל האמצעים החוקיים לשם סיכול חקיקה זו.